

3. Горшкова В.В. Диалог в деятельности современного учителя / В.В. Горшкова // Педагогика. – 2011. – № 2. – С. 68-76.

4. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – М., 1989. – 704 с.

5. Зимняя И.А. Педагогическая психология: учебник для студентов вузов, обучающихся по педагогическим и психологическим направлениям и специальностям / И.А. Зимняя. – Ростов н/Д: Феникс, 1997. – 480 с.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

УДК 378.937

Логвіненко А.Ю.

У статті розглядається сутність поняття професійна культура майбутніх учителів, висвітлюються різноманітні підходи науковців до процесу формування професійної культури в майбутніх учителів під час навчання у вищому педагогічному навчальному закладі.

Ключові слова: культура, професійна культура вчителя, професійно-педагогічна культура, майбутні вчителі іноземної мови.

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

А.Ю.Логвиненко

В статье рассматривается сущность понятия «профессиональная культура будущих учителей», освещаются различные подходы ученых к процессу формирования профессиональной культуры у будущих учителей во время обучения в высшем педагогическом учебном заведении.

Ключевые слова: культура, профессиональная культура учителя, профессионально-педагогическая культура, будущие учителя иностранного языка.

FORMATION OF PROFESSIONAL CULTURE OF THE FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS AS A PEDAGOGICAL PROBLEM

A. Logvinenko

The article deals with the essence of the concept «professional culture of the future teachers,» highlights the different approaches of scientists in the process of forming a professional culture among the future teachers during the studying in higher educational institution.

Key words: culture, professional culture of the teacher, professional and pedagogical culture, the future foreign language teachers.

Постановка проблеми. Процеси інтеграції України в європейський освітній простір зумовили значне підвищення вимог до рівня та якості професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови, їхньої загальної й професійної культури. Перед педагогом сьогодні постають чітко сформульо-

вані завдання забезпечення всебічного розвитку, гармонійного та цілісного виховання молодого покоління, розвиток здібностей та обдарувань школярів, збагачення їхньої культури. З огляду на те, що іноземна мова є засобом міжнародного спілкування, сучасний учитель має не тільки досконало володіти предметом та методикою його викладання, а й відповідати всім критеріям висококультурної та освіченої особистості.

Крім того, зауважує Я. О. Черньонков, оскільки іноземна мова є засобом міжкультурного спілкування, орієнтація професійної освіти на формування у майбутніх вчителів іноземної мови професійної культури забезпечить сприятливі можливості для переходу професійно-орієнтованого спілкування вчителів іноземних мов від монокультурного до міжкультурного [4]. Відтак, оволодіваючи загальною та професійно-педагогічною культурою, викладач реалізує на практиці культуротворчі функції освіти.

Аналіз останніх публікацій. Зазначимо, що проблема формування професійної культури майбутніх учителів не є новою в педагогіці. Так, значна увага науковців приділяється різним її аспектам: у дослідженнях О. І. Арнольдова, В. С. Біблера, П. С. Гуревича, Ю. М. Давидова, Б. С. Єрасова, Н. К. Іконнікової, Е. В. Ільєнкова, М. С. Кагана, Е. С. Маркаряна, В. М. Межуєва робиться спроба наукового пояснення феномена культури та сутності культурної діяльності; наукові основи формування професійної культури вчителя розглядали Ж. Л. Вітлін, Н. Б. Крилова, Н. Г. Ничкало, В. В. Радул, В. О. Сластьонін; наукові засади розвитку педагогічної культури досліджували О. В. Барабанщикова, Є. В. Бондаревська, М. М. Букач, О. Б. Гармаш, Т. В. Іванова, І. Ф. Ісаєв, О. П. Рудницька; проблема професійного становлення особистості майбутнього вчителя іноземної мови була предметом досліджень О. Л. Бердичівського, О. Б. Бігіч, Ж. Л. Вітліна, Т. В. Зубенко, Л. П. Кадченко, С. Ю. Ніколаєвої, В. Г. Пасинок, Н. В. Савчак, В. Л. Скалкіної, Н. К. Склярєнко, В. С. Цетлін та ін.; обґрунтуванню педагогічних умов формування професійної культури вчителя присвячено праці Ж. Л. Вітліна, І. А. Зязюна, Н. Б. Крилової, Н. Г. Ничкало, В. В. Радула, С. О. Сисєєвої, В. О. Сластьоніна та ін.

Метою статті є визначення сутності професійної культури майбутніх учителів іноземної мови й висвітлення різних підходів до її формування в сучасних наукових дослідженнях.

Основний виклад матеріалу. Оскільки категорія «професійна культура», на думку В. Кравцова, характеризує особистість учителя з точки зору розгляду певної сукупності особистісних якостей та характеристик з позицій цілісності професійного розвитку, розгляд цілісного процесу професійного становлення особистості вчителя із культурологічних позицій, з урахуванням надбань суміжних наук соціально-гуманітарного профілю, безумовно сприятиме подоланню актуальних проблем сучасної професійної освіти педагогічних працівників, а саме – оптимізації формування наукового світогляду та фахової компетентності вчителя в умовах глобалізації наукового і освітнього життя та інформаційної кризи, ефективного розвитку професійно значущих видів особистісної культури (комунікативної, розумової праці, моральної, методологічної тощо). Крім того, продовжує вчений, удосконалення якості професійної культури вчителів призведе до інтенсифікації виховних впливів

професійного субкультурного середовища, що є необхідною передумовою ефективності функціонування цілісного освітньо-виховного простору [2, с. 43].

Для з'ясування сутності такого складного та багатогранного терміну як професійна культура його необхідно розглядати в контексті культури в цілому. Зазначимо, що поняття «культура» по-різному визначається науковцями:

- як сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань, що відбивають історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини і втілюються у результатах продуктивної діяльності (С. У. Гончаренко);

- як певний історичний рівень розвитку суспільства, творчих сил та здібностей людини, що виявляється у типах та формах організації життя і діяльності людини в їх взаємовідносинах (Г. М. Коджаспірова, А. Ю. Коджаспіров);

- як царина духовного життя суспільства, що охоплює насамперед систему виховання, освіти, духовної творчості (особливо мистецької), а також установи й організації, що забезпечують їх функціонування (навчальні заклади, клуби, музеї, театри, творчі спілки тощо); як ступінь досконалості, досягнутий в опануванні тієї чи іншої галузі знання або діяльності, це культура мови (А. П. Петровський, М. Г. Ярошевський);

- як продукт життєдіяльності людей, що вступають у спілкування, продукт їхнього гуманітарного мислення, співробітництва, взаємобміну цінностями, це «робота самозміни» (М. М. Бахтін) тощо.

Аналіз наукових праць Ю. М. Давидова, М. С. Кагана, Е. С. Маркаряна, В. М. Межуєва дав підставу Я. О. Черньонкову дійти висновку, що в теоретичних інтерпретаціях феномен культури в цілому визначається як історично обумовлений рівень розвитку суспільства, творчих сил і здібностей людини, виражений у типах організації життя і діяльності людей. Культура, зауважує науковець, задає систему ціннісних уявлень для кожної людини і регулює її індивідуальну, соціальну поведінку, служить базою для постановки і здійснення пізнавальних, практичних, професійних і особистісних завдань. На основі положень праць П. С. Гуревича, Б. С. Єрасова, М. С. Кагана вчений доводить, що соціокультурну спільноту вчителів іноземних мов доцільно розглядати як професійну субкультуру [4].

У наш час, зазначає Л. А. Коваленко, спостерігається підвищений інтерес до дослідження професійної культури як інтегральної характеристики вчителя. Висхідним моментом розуміння професійно-педагогічної культури, на думку автора, є розгляд її як компонента інтегрованого цілого — загальнонародської та національної культури. А дослідження феномену зв'язку між культурами надає можливість визначити специфіку процесу становлення професійної культури майбутніх вчителів при вивченні іноземної мови та виявити психологічні механізми, що забезпечують його ефективність [1].

І. О. Пальшкова розглядає професійно-педагогічну культуру майбутніх учителів і визначає її як особливий різновид педагогічної культури, в якому сконцентровано досвід спеціально організованої суспільної практики навчання і виховання підрастаючого покоління у створених та інституалізованих суспільством закладах освіти для задоволення конкретних потреб, способів реалізації освітньої діяльності, соціальних вимог, що її нормують, та способів оволодіння цією діяльністю [3].

Професійна культура учителя іноземної мови, наголошує Л. А. Коваленко, вирізняється особливими компонентами, пов'язаними з його професійною діяльністю. Він повинен бути спеціалістом не лише в галузі методики викладання іноземної мови, а й досліджувати та вивчати культуру однієї чи декількох зарубіжних країн, народи яких розмовляють мовою викладання. Протягом усього навчального процесу викладач іноземної мови повинен виконувати функцію носія вітчизняної та зарубіжної культур, показувати різноманітні аспекти культур інших країн, сприяти їх розумінню та осмисленню, залучати учнів до процесів пізнання традицій та звичаїв [1].

Професійну культуру майбутнього вчителя іноземних мов науковець визначає як складне, інтегральне утворення у цілісній професійній структурі його особистості, уособлення різних видів особистісної культури, сукупність професійно важливих якостей та характеристик, світоглядних цінностей, умова ефективної професійної діяльності, досягнення професійної зрілості тощо. При цьому Л. А. Коваленко зауважує, що розширення сутності поняття «культура» як способу життя, набору стереотипних моделей поведінки, способу сприйняття, інтерпретації відчуття світу, нове розуміння цілей навчання культури у процесі викладання іноземної мови як узгодження двох соціокультурних світів у свідомості тих, хто навчається, дозволяють виокремити фактор набуття соціокультурних знань широкого спектра. До їх складу входять знання в галузі етнопсихології українського народу й народів країн, мову яких вивчають (викладають), знання, бачення реалій нашої культури, національних характерних норм і традицій спілкування носіїв іноземної мови, знання повсякденного життя й побуту народів – носіїв іноземної мови, актуальних у масовій повсякденній свідомості життєвих відомостей, лінгвокраїнознавчої яскравої лексики, країнознавчі знання [1].

На думку Я. О. Черньонкова, професійна культура вчителя іноземної мови – це складне, інтегральне утворення у цілісній професійній структурі його особистості, уособлення різних видів особистісної культури, сукупність професійно важливих якостей та характеристик, інтеріоризованих сенсожиттєвих і світоглядних цінностей та установок, умова ефективної професійної діяльності, професійної самоактуалізації, досягнення соціально-професійної зрілості. Професійна культура охоплює весь спектр соціальних і професійних стосунків вчителя, уособлює найвищий якісний професійно-педагогічний та культурний розвиток його особистості, який характеризується певною кількістю складових компонентів, якостей та характеристик, включає у свій зміст педагогічну культуру, професійну компетентність і професійну майстерність як складові частини [4].

Зазначимо, що опитування студентів факультету іноземних мов засвідчило їхню необізнаність у питаннях, пов'язаних з професійною культурою вчителя, а також з особливостями професійної культури вчителів іноземної мови, що свідчить про недостатню увагу з боку викладачів до проблеми її формування в навчально-виховному процесі вищого педагогічного навчального закладу.

Відтак, на підставі вищезазначеного ми **доходимо висновку**, що проблема формування професійної культури майбутніх учителів іноземної мови, визначення її особливостей та специфіки залишаються актуальними в умо-

вах сьогодні. Перспективу подальших розвідок ми вбачасмо у визначенні чинників, що впливають на формування професійної культури майбутніх учителів іноземної мови під час їхнього навчання у вищому педагогічному навчальному закладі.

Література:

1. Коваленко Л.А. Становлення професійної культури майбутнього вчителя іноземної мови / Л.А.Коваленко. – [Електронний текст]. – Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/892/94/>

2. Кравцов В.О. Особливості соціально-професійного розвитку особистості майбутнього вчителя // Науково-методичний бюлетень кафедри педагогіки: проблеми особистості / За ред. докт. пед. н., проф. В.В.Радула. – Кіровоград: ТОВ «ІМЕКС-ЛТД», 2006. – С. 42-53.

3. Пальшкова І. О. Практико-орієнтований підхід у формуванні професійно-педагогічної культури вчителів початкової школи: [монографія] / І.О.Пальшкова. – Одеса, 2008. – 338 с.

4. Черньонков Я. О. Формування професійної культури майбутнього вчителя іноземної мови: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Я.О.Черньонков. – Кіровоград, 2006. – 20 с.

ПРОФІСІЙНІ ЯКОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ГОЛОСУ

УДК 377

Перетяга Л.Б.

Визначено професійні якості педагогічного голосу, якими повинен оволодіти майбутній педагог під час навчання у педагогічному закладі з метою покращення рівня засвоєння навчального матеріалу учнями, так і з метою зниження кількості захворювань голосового апарату.

Ключові слова: *голос, педагогічний голос, майбутні вчителі.*

ПРОФЕСИОНАЛЬНЫЕ КАЧЕСТВА ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ГОЛОСА

Перетяга Л.Е.

Определены профессиональные качества педагогического голоса, которыми должны овладеть будущие педагоги во время обучения в педагогическом заведении с целью улучшения качества усвоения учебного материала учащимися и для снижения количества заболеваний голосового аппарата.

Ключевые слова: *голос, педагогический голос, будущие учителя.*

PROFESSIONAL QUALITIES OF PEDAGOGIC VOICE

PERETYAGA, L. E.

Professional qualities of pedagogic voice were determined which future teacher must master during the study in the pedagogic institution with the aim of improving the level of learning educational material by students and decreasing number of voice apparatus diseases.

Key words: *voice, pedagogic voice, future teachers.*